

Povelja europskih zelenih

Vodeća načela Europske zelene stranke

Usvojena na 2. EGP kongresu
Ženeva, 13.-14. listopada 2006.

Tko smo mi

Europski zeleni se ponosno zalažu za održivi razvoj čovječanstva na planetu Zemlji, način razvoja koji poštuje ljudska prava i koji se temelji na vrijednostima odgovornosti za okoliš, slobode, pravde, raznolikosti i nenasilja.

Zeleni politički pokreti su se pojavili u Europi dok je kontinent bio podijeljen Hladnim ratom i usred energetske krize sredinom sedamdesetih. Tada je postalo jasno da je obrazac gospodarskog razvoja neodrživ i da dovodi planet i njegove stanovnike u ozbiljne ekološke, društvene i ekonomske opasnosti. Postojeće političke stranke nisu bile u stanju nositi se s tim izazovom.

Naše podrijetlo leži u mnogim društvenim pokretima. Između ostalih, to su: ekolozi i antinuklearni aktivisti zabrinuti zbog rastuće štete našem planetu; nenasilni mirovni aktivisti koji promiču alternativne načine rješavanja sukoba; feministkinje koje se bore za stvarnu ravnopravnost između žena i muškaraca; pokreti za slobodu i ljudska prava koji se bore protiv diktatorskih i autoritarnih režima; pokreti solidarnosti sa zemljama trećeg svijeta koji podržavaju kraj kolonizacije i ekonomski uravnoteženije odnose između sjevera i juga našeg planeta; aktivisti koji se bore protiv siromaštva i za socijalnu pravdu u našim društvima.

Iz ovih korijena, europski Zeleni okupili su se kako bi formirali vlastitu političku obitelj. Zalažemo se za slobodnu, demokratsku i socijalnu Europu u mirnom, pravednom i ekološki održivom svijetu. Branimo vrijednosti poput pravde, ljudskih i građanskih prava, solidarnosti, održivosti i prava svakog pojedinca da vodi vlastiti život, bez straha.

Zeleni su od početka zagovarali stav „Misli globalno, djeluj lokalno“. Da bi se razvila suradnja na europskoj razini, 1984. godine osnovano je koordinacijsko tijelo koje se 1993. pretvorilo u Europsku federaciju zelenih stranaka. Godine 2004., naglašavajući cilj dublje suradnje, Federacija se ponovno transformirala u Europsku zelenu stranku. Europski Zeleni dio su uspješnog globalnog Zelenog pokreta.

Vodeća načela

Vodeća načela koja daju okvir političkom djelovanju stranaka članica Europske zelene stranke mogu se definirati na sljedeći način:

Odgovornost prema okolišu

Preuzimanje odgovornosti za našu biosferu središnje je načelo zelenih vrijednosti. Društvo ovisi o ekološkim resursima te zdravlju i otpornosti planeta, a naša glavna obveza prema budućim generacijama je da zaštitimo ovo nasljeđe.

Snažno zagovaramo potrebu za to da živimo unutar vlastitih ekoloških mogućnosti. Moramo održavati biološku raznolikost i boriti se protiv globalnog zatopljenja kroz održivo korištenje obnovljivih resursa i pažljivo upravljanje neobnovljivim resursima. Odgovorno korištenje biološke raznolikosti od ključne je važnosti za zadovoljenje prehrambenih, zdravstvenih i drugih potreba rastuće svjetske populacije. Ali izvan bilo kakvog pojma korisnosti, Zeleni vjeruju da svaka od raznolikih vrsta života na našem planetu ima inherentnu vrijednost i ljepotu te stoga zaslužuje biti zaštićena.

Naš europski obrazac proizvodnje, potrošnje i trgovine pridonosi kontinuiranom siromaštvu većine stanovnika planeta te uzrokuje ozbiljnu degradaciju okoliša i klimatsku nestabilnost. Industrijalizirane zemlje i one koje to tek postaju više ne mogu odgađati odgovor na te izazove. Hitna potreba za promjenom ovih obrazaca nužno znači sveobuhvatan proces prilagodbe kojim ćemo preokrenuti štetno iskorištavanje našeg planeta.

Politički izazov s kojim se suočavamo tu je kako bismo restrukturirali globalne agende na način da ekonomske i trgovinske politike služe društvenim i ekološkim ciljevima, a ne samo ekonomskim pokazateljima. Naš odgovor je održivi razvoj, koji integrira ekološke, društvene i ekonomske ciljeve za dobrobit svih. Održivi razvoj može se postići samo kroz globalnu suradnju kako bi se prevladale ekonomske razlike između zemalja u razvoju, gospodarstava u nastajanju i industrijaliziranog svijeta. Svi građani svijeta imaju pravo na jednak udio u svjetskim resursima, ali isto tako imaju i obvezu osigurati da buduće generacije mogu uživati iste prednosti.

Zeleni uvijek nastoje primijeniti načelo predostrožnosti. Nećemo podržati mjere koje predstavljaju potencijalnu prijetnju ljudskom zdravlju ili dobrobiti okoliša. Ali nećemo prihvatiti ni odgodu primjene novih mjera predostrožnosti samo zato što znanstvene studije nisu dovoljno brojne. Bez obzira na domenu - mir, energija, hrana i poljoprivreda, znanosti o životu, promet, tehnologija, medicina - odluke i akcije moraju sustavno slijediti najmanje štetnu opciju.

Konkretno kada je riječ o nuklearnoj energiji, Zeleni se zalažu za Europu bez nuklearne energije, zbog civilnih i vojnih prijetnji koje predstavlja, zbog tereta koji stavlja na buduće generacije i zbog sigurnosnog aparata koji joj je potreban. Za Zelene je prioritet razvoj decentralizirane i obnovljive alternativne energije.

Sloboda kroz samoodređenje:

- **Individualna autonomija**

Mi Zeleni vjerujemo da sva ljudska bića - bez obzira na spol, dob, seksualnu orijentaciju ili identitet, etničko podrijetlo ili invaliditet - imaju pravo na vlastite izbore, slobodno se

izražavati i oblikovati vlastite živote. Ova se sloboda ne odnosi isključivo na materijalne posjede već uključuje i društvene, kulturne, intelektualne i duhovne dimenzije ljudskog života.

Ova neotuđiva prava trebaju biti zajamčena zakonom i o njima treba podučavati u školama kao osnovnim temeljima naših društava. Ona bi se trebala ispuniti osnaživanjem ljudi, mogućnošću za sve žene i muškarce da zarađuju za sebe i svoje obitelji i, gdje je to potrebno, socijalnom i materijalnom potporom, dostatnom za vođenje dostojanstvenog života i puno sudjelovanje u društvu. Tamo gdje ta prava nedostaju, mi Zeleni borit ćemo se za njih, predlažući solidarnost, obrazovanje, razvojnu suradnju i zaštitu od nasilja, ugnjetavanja i diskriminacije.

- **Uključiva demokracija**

Naša vjera u demokraciju temelji se na međusobnom priznavanju svih pojedinaca kao ravnopravnih. Kako bi se potaknula maksimalna razina predanosti, politički procesi i procesi donošenja odluka moraju biti demokratski, uključivi, transparentni i potpuno dostupni na način razumljiv običnim građanima. Radikalne promjene potrebne za održivi razvoj zahtijevaju da svi preuzmu zajedničku odgovornost i pravičan udio tereta. Izabrani predstavnici imaju dužnost savjetovati i u potpunosti informirati svoje birače tijekom cijelog procesa donošenja odluka.

Uvijek moramo razmišljati globalno, čak i dok djelujemo lokalno. Kako bi se osigurala najviša razina uključenosti i koristi građana, ovlast odlučivanja trebala bi biti povjerena najnižoj efektivnoj razini. Nasuprot tome, kada problem zahtijeva djelovanje na višoj razini, treba uzeti u obzir posljedice za niže razine i poštivati razlike. Interesima manjina mora se posvetiti odgovarajuća pažnja i zaštita.

Predani smo jačanju demokracije u cijeloj Europi, na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i nadnacionalnoj razini. Želimo ojačati demokratsku odgovornost i odgovornost multilateralne institucije.

Proširenje pravde

Zelene politike temelje se na načelu pravednosti. To zahtijeva pravednu raspodjelu društvenih dobara, a to pak zahtijeva posebnu pozornost prema potrebama najslabijih. Pozornost prema najslabijima izrazito je važna na globalnoj razini, gdje Europa ima posebnu odgovornost za poticanje gospodarskog rasta u zemljama u razvoju. Budući da se moramo pozabaviti problemima svijeta koji se rapidno mijenja, naš pojam pravde daleko nadilazi tradicionalne politike redistribucije. Zeleni se zalažu za socijalnu pravdu, za ravnopravnost spolova, za pravdu među generacijama i za pravdu na globalnoj razini. Unatoč praktičnim sukobima koji nastaju među njima, ove dimenzije pravde ne smiju se suprotstavljati jedna drugoj.

- **Socijalna pravda** osigurava da svatko ima pristup vitalnim društvenim resursima: obrazovanju, radu i demokratskom sudjelovanju. Pravedan pristup mora se braniti pred postojećim društvenim neravnotežama i treba ga institucionalno zaštititi.

Obrazovanje je odlučujući faktor u sposobnosti oblikovanja vlastitog života. Korištenje vlastitih radnih vještina omogućuje nam da uživamo plodove naših sposobnosti i tako definiramo ključni dio vlastitih identiteta. Demokratsko sudjelovanje osnovni je uvjet za uključivanje u društvo i pomaganje u njegovu oblikovanje.

- **Ravnopravnost spolova.** Pravda je također ravnopravnost spolova. Svi trebaju uživati istu moć definiranja razvoja društva. Štoviše, svi bi trebali moći živjeti svoje živote bez nasilja. Mi Zeleni želimo razviti institucionalni okvir koji ženama i ostalim rodnim manjinama jamči ravnopravnost kod kuće, na poslu, u javnoj službi i na drugim utjecajnim pozicijama. Želimo olakšati usklađivanje obiteljskog i profesionalnog života za oba spola i sve rodne identitete.
- **Pravda među generacijama.** Moto "Svijet smo samo posudili od naše djece" danas je prikladniji nego ikad prije. Danas je budućnost naše djece ugrožena. Pravda među generacijama znači obvezu starije generacije da svoju ekološku, društvenu i kulturnu baštinu preda mladima na održiv način. Uključuje i obvezu mladih generacija da brinu o starijoj populaciji. Trebalo bi se osigurati da sve generacije mogu u potpunosti sudjelovati u društvu.
- **Globalna pravda.** Pravda je također naš mjerilo na međunarodnoj razini. Kako globalna ekonomija povezuje ljude i povećava našu međuovisnost, ova moralna obveza također postaje praktični imperativ. Održivi razvoj u svijetu i univerzalna ljudska prava su u središtu našeg koncepta globalne pravde. To mora biti podržano neovisnim institucionalnim okvirom za praćenje društvene odgovornosti korporacija i poštene trgovine.

Pravda zahtijeva solidarnost, nediskriminaciju i uključenost građana. Solidarnost pomaže u stvaranju samouvjerenih pojedinaca – ona jača građane umjesto da ih patronizira. Sve javne vlasti trebaju raditi u partnerstvu s građanima na stvaranju i obrani institucija koje jačaju solidarnost. Iz tog razloga također želimo ulagati u mreže i zajednice koje, uz državni poticaj, prakticiraju međusobnu podršku.

Raznolikost, neophodan uvjet

Bogatstvo civilizacija, društava i kultura razvilo se kroz diverzifikaciju. Mi Zeleni smo i sami rezultat spajanja niza društvenih pokreta i vjerujemo da je različitost uvjet za uspjeh, čak i opstanak, u gotovo svakom polju djelovanja. Raznolikost povećava otpornost organizacija i grupa kad god se suoče s neočekivanim promjenama. Ona je zaštita od netolerancije, ekstremizma i totalitarizma i neizostavan je izvor inspiracije i obnove.

Ljudska raznolikost ima mnogo dimenzija: rodnu, društvenu, kulturnu, duhovnu, filozofsku, vjersku, jezičnu, ekonomsku, etničku, seksualnu, regionalnu. Njih mogu izraziti pojedinci ili društvene skupine. Mi negujemo tu raznolikost. Međutim, to se nikada ne bi smjelo koristiti kao izgovor za dovođenje u pitanje univerzalnih prava.

Tamo gdje ljudi dijele isti ograničeni prostor, razlike se lako mogu shvatiti kao prijetnje. Čak i u najmanjoj zajednici, jaki teže iskoristiti svoju dominantnu ulogu, dok se slabi često nalaze prisiljeni prilagoditi se. Očuvanje raznolikosti stoga zahtijeva prepoznavanje, uzajamno razumijevanje i poštovanje – i, prečesto, aktivnu zaštitu.

Nenasilje

Nenasilje čini ključni dio filozofske pozadine zelenih teorija i uvjetuje naš pristup svim problemima. Nikakvo trajno rješenje bilo kojeg sukoba između pojedinaca, društvenih skupina ili država ne može se nametnuti silom. Osnovno zeleno načelo je da sredstva koja se koriste za postizanje cilja moraju biti kompatibilna sa samim ciljem. Dakle, politička potraga za pravdom i mirom ne može se postići nasilnim sredstvima.

Nasilje nije samo fizičko. Ljudski postupci i globalne ekonomske strukture mogu lišiti ljude njihovih ljudskih prava i pogoršati društvenu nepravdu. Siromaštvo je možda najpodmukliji oblik nasilja. Kako bismo uklonili siromaštvo, promičemo međunarodna tijela koja ciljaju na ekonomsku ravnopravnost i stavljaju sredstva za život i sigurnost ljudi na prvo mjesto, kao i obvezujuća globalna pravila za zaštitu ljudskih prava.

Što se tiče oružanih sukoba, uvjereni smo da uporaba vojske ili policije kao izolirana strategija ne može biti dugoročno uspješna. Zeleni žele vidjeti manje vojnih intervencija i implementaciju koncepta civilne vanjske i sigurnosne politike. To zahtijeva razvoj snažnih alata za prevenciju sukoba i građansko upravljanje sukobima.

Unatoč tome, Zeleni priznaju da međunarodna zajednica može upotrijebiti vojna sredstva kao posljednje sredstvo. Tamo gdje postoji prijetnja masovnog nasilja nad civilima, raspoređivanje vojnih snaga za očuvanje mira može biti opravdano kao sredstvo odvraćanja. Kada preventivne mjere ne uspiju, može biti potrebna oružana intervencija. Pribjegavanje vojnim sredstvima bit će podložno vladavini međunarodnog prava i legitimno je samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- postojanje izričitog mandata Vijeća sigurnosti UN-a;
- suglasnost s primarnim ciljem intervencije u svrhu spašavanja i zaštite života kroz sprječavanje nasilja;
- postojanje političke strategije koja definira kako bi takva vojna intervencija trebala završiti i uspostaviti mirnu i stabilnu situaciju.

Ukratko, održivi razvoj

Zeleni priznaju da vrijednosti ekološke odgovornosti, slobode, pravde, različitosti i nenasilja mogu biti – i u određenoj mjeri i jesu – dijeljene s drugim političkim obiteljima. Ono što definira Zelene jest da te vrijednosti smatramo međuovisnima i neodvojivima. U cjelini, one određuju sva naša djelovanja usmjerena prema održivom društvenom, kulturnom, ekološkom i gospodarskom razvoju naših društava na planeti Zemlji. Primjenjujemo ih ne samo na našu vanjsku politiku, već i na vlastito političko ponašanje, kao i na organizaciju vlastite stranke.

Europljani su bili pioniri procesa industrijalizacije koji je u središtu nekih od naših najgorih globalnih problema. Kao građani jednog od najbogatijih kontinenata na Zemlji, mi Europljani nosimo veliku odgovornost za preokret destruktivnih trendova koji su se tu stvorili te za pokretanje alternativnog i održivog modela razvoja. Opseg pitanja o kojima se radi je takav da je izvan ovlasti bilo koje pojedine države da postigne ovaj cilj. Stoga nam je potrebna suradnja u kojoj će moći sudjelovati cijela Europa – od Dublina do Tbilisija, od Helsinkija do Lisabona, od Ankare do Reykjavika.

Europska unija je u dobroj poziciji da olakša ovu suradnju, pod uvjetom da:

- ostane otvorena za daljnja proširenja;
- se restrukturira u istinski demokratsku instituciju;
- preusmjeri svoje prioritete prema ekološki i društveno održivom modelu razvoja; i
- preuzme svoje globalne odgovornosti, pod Ujedinjenim narodima i u suradnji s drugim vrijednim institucijama kao što su OEES i Vijeće Europe, za miran i održivi svijet.